

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија” бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11),, како и врз основа на член 30 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Македонија” бр. 103/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 51/11, 6/12, 100/12, 24/13, 41/14 и 116/14) министерот за образование и наука ја утврди Наставната програма по музичко образование за VII одделение на деветгодишното основно образование за учениците со **оштетен вид** во посебните училишта и посебните паралелки во основните училишта.

АДАПТИРАНА НАСТАВНА
ПРОГРАМА ЗА УЧЕНИЦИТЕ
СО ОШТЕТЕН ВИД

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ

VII ОДДЕЛЕНИЕ

Скопје, 2014

ДЕВЕТГОДИШНО ОСНОВНО
ОБРАЗОВАНИЕ

1. ВОВЕД

Музиката е исклучително важен дел на човековата култура и живот и затоа таа има свое значајно место во воспитанието и образованието.

Целта на наставата по музичко образование во третиот период на основното образование (ВИИ – ИЦ одделение) е учениците да ги применуваат знаењата, да ги прошируваат и стекнуваат нови знаења од областа на музиката и музичкото изразување. Музичкото образование ги оспособува учениците да станат активни корисници и чинители на музичката култура, како во училиштето, така и во секојдневниот живот.

Заедно со ликовното образование и со другите содржини присутни во одредени предмети (на пример, во мајчиниот и странскиот јазик), музичкото образование влијае врз облагородување на учениците, развојот на нивните естетски чувства, способноста за разбирање и доживување на музичката уметност и им се овозможува постепено да се вклучуваат и да учествуваат во музичкиот живот во својата околина.

Изучувањето на музиката влијае врз поттикнувањето позитивни емоции, креативноста, самостојноста, тимската работа и одговорноста. Музичкото образование дава значаен придонес во развојот на учениците, во стекнувањето на култура на однесувањето, како и во поттикнувањето на музичкото изразување.

Наставниот предмет е задолжителен и се изучува со фонд од 1 час неделно, односно 36 часа годишно.

2. ЦЕЛИ ЗА РАЗВОЈНИОТ ПЕРИОД ОД VII ДО IX ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да ги проширува своите знаења од областа на музиката и музичкото изразување (пеење, свирење на детски музички инструменти, музичко- ритмички активности), како и за одделни музички дела и автори;
- да го развива опсегот на гласот;
- да се поттикнува на сопствено музичко изразување;
- да ужива во убавината на музиката;
- да се ослободи од стрес и емоционална напнатост преку слушање музика;
- да се запознае со посложени музички дела од различни стилови и жанрови, како и со примери од народното музичко творештво;
- да го усвојува нотното писмо;
- да го применува читањето на нотниот текст во музичко-изведувачките активности (пеење, свирење на ДМИ, музичко изразување и творење);
- да ги усвојува музичко-теориските поими;
- да се оспособува за тимско работење;
- да ја користи информативната компјутерска технологија во музичкото изразување.

3. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО VII ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да применува правилна вокална интерпретација;
- да пее песни со разновидна мелодиска линија, различни по карактер и содржина;
- да развива чувство за ритам и да идентификува определен ритам;
- да развива способност за целосно слушање на музичко дело;
- да стекне сознанија за животот и творештвото на одредени композитори;
- да ги продлабочува знаењата на стручните поими за темпото и динамиката;
- да ги воочува карактеристиките и разликите на дурска и молска скала;
- да ја усовршува техниката на свирење на ДМИ (мелодиски и ритмички);
- да се оспособува за групно музицирање (свирење и пеење);
- да ги проширува знаењата на музичката терминологија и музичката писменост;
- да ги развива умеењата за пеење и свирење на посложен нотен текст;
- да се воведува во основите на музичките форми;
- да ги продлабочи знаењата на елементите и карактеристиките на народното музичко творештво.

4. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

1. ПЕЕЊЕ (8 часа)			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да го развива опсегот на гласот; - да применува правилна вокална интерпретација; - да се оспособува за групно пеење; - да развива чувство за ритам и да идентификува определен ритам; - да пее песни различни по содржина и карактер со примена на соодветно темпо и динамика; - да пее по ноти со тактирање; - да пее песни во нерамноделни тактови. 	<p>- Пеење по слух: детски, уметнички, народни песни, песни поврзани со државни и верски празници различни по содржина и карактер</p> <p>- Пеење по ноти: пеење поедноставни мелодиски вежби и песни со употреба на тоновите ла мало – ре2 со сите претходно усвоени нотни траења и четвртина нота со точка и знаците за промена на тонската висина: диес и разрешувалка (бекар)</p> <p>- Пеење народни песни по слух во нерамноделен такт (воведување во нерамноделни тактови)</p>		<ul style="list-style-type: none"> - Пеење песни различни по содржина и карактер според постапката на обработка на песна по слух со опсег соодветен на гласовните можности на учениците (пр.: обработка на песна по избор на наставникот). Напомена: Наставникот треба да внимава опсегот на песните да одговара на гласовните можности на учениците. - Пеење по ноти на поедноставни песни различни по содржина и карактер (според постапката на обработка на песна по ноти) со опсег ла мало – ре2. - Пеење по слух на кратки мелодиски мотиви (пр.1: наставникот го пее мотивот со именување на тоновите, а учениците го повторуваат; пр 2: наставникот го пее мотивот со текст, а учениците го повторуваат со именување на тоновите). - Пеење народни песни со карактеристични народни ритми според постапката на обработка на песна по слух (пр.: песни во 5/8 или 7/8 такт, традиционални народни песни и песни од различни етнички заедници). Песните да бидат напишани на Брајово писмо или да бидат напишани со зголемен фронт на буквите, во зависност од оштетувањето на видот на ученикот.

2. МУЗИЧКА ПИСМЕНОСТ (8 часа)

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да го доживее и разбере проширувањето на опсегот на тоновите; - да го препознава и применува тонот ре2; - да ги препознава и именува тоновите со абecedно именување; - да ги препознава и применува знаците за промена на висината на тонот; - да ја препознава и применува а-молл скалата; - да ја сфати поделбата на трите видови на молската скала; - да ги препознава и разликува трите видови на а-молл скалата; - да ги воочува разликите на скалите Ц-дур и а-молл (трите видови); 	<ul style="list-style-type: none"> - Проширување на опсегот на тоновите - Положбата на тонот ре2 на петолинието (нота) - Абecedно именување на тоновите - Знак за промена на висината на тонот: диес (повишувалка) бекар (разрешувалка) - а-молл скала (трите видови) - Темпо (ознаките на основните видови на италијански јазик) 	<ul style="list-style-type: none"> - Положбата на тонот на петолинието (нота): - ре2 - Ц, Д, Е, Ф, Г, А, Х - диес (повишувалка) - бекар (разрешувалка) - Хармонски вид на мол - гис - Мелодиски вид на мол - фис - адагио - анданте - аллегро 	<ul style="list-style-type: none"> - Вежби за запишување и визуелно препознавање на тонот ре2. - Пишување на тонот ре2 на Брајово писмо и тактилно препознавање на истиот. - Пеење и свирење на мелодиски вежби со тонот ре2. - Вежби за именување на тоновите со абecedни имиња. - Вежби за запишување со примена на Брајово писмо и визуелно/тактилно препознавање на знакот за промена на висината на тонот – диес (повишувалка) и бекар (разрешувалка). - Вежби за запишување со примена на Брајово писмо, визуелно/тактилно препознавање на скалата а-молл (трите видови) и нејзините елементи. - Пеење и свирење на скалата а-молл (трите видови) и нејзините елементи. - Пеење и свирење на мелодиски вежби во скалата а-молл (трите видови) со анализа на нејзините елементи кои се сретнуваат во вежбите.

<ul style="list-style-type: none"> - да ги препознава и применува ознаките за основните видови темпо (на италијански јазик); - да ги препознава и применува ознаките на нијансите на динамика (на италијански јазик); - да ја препознава и применува четвртина нота со точка. 	<ul style="list-style-type: none"> - Динамика (ознаките на нијансите на италијански јазик) - Четвртина нота со точка (како нотна вредност во траење од еден и пол удар) 	<ul style="list-style-type: none"> - пп (пијанисимо) - фф (фортисимо) - Четвртина нота со точка 	<ul style="list-style-type: none"> - Вежби за слухово споредување и разликување на скалите Ц-дур и а-молл (трите видови). - Пеење и свирење на вежби со примена на стручните изрази за основните видови темпо (на италијански јазик). - Пеење и свирење на вежби со примена на стручните изрази за динамичките нијанси (на италијански јазик). - <u>Вежби за препознавање на четвртина нота со точка нашана на Брајово писмо:</u> - читање на ноти на Брајово на ритмички вежби со четвртина нота со точка; - пеење и свирење на мелодиски вежби со четвртина нота со точка; - утврдување на сите изучени поими преку ребуси, крстозборки и др. <p>Правилна приме на Брајовото писмо при употреба на музичките симболи.</p>
--	---	--	--

3. СЛУШАЊЕ МУЗИКА (10 часа)			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да развива способност за целосно слушање на музичко дело; - да дискутира за впечатоците од музиката; - да стекне сознанија за животот и творештвото на одредени композитори (Вивалди, Сметана, Григ, Хачатурјан, Прокопиев); - да стекне општи сознанија за жанрот концерт; - да доживува и препознава по слух карактеристични ритми во народното музичко творештво и музички дела базирани на народното музичко творештво; 	<ul style="list-style-type: none"> - Вокални, инструментални, вокално-инструментални музички дела од различни стилови и жанрови, различни по карактер и содржина - Инструментално дело во жанрот концерт - Инструментални музички дела <u>со програмски карактер</u> 	<ul style="list-style-type: none"> - Вокална музика - Инструментална музика - Вокално-инструментална музика - Карактер - Концерт - Став - Солист - Програмска музика 	<ul style="list-style-type: none"> - <u>Слушање на делото „Зима” од циклусот „Годишни времиња” на А. Вивалди:</u> - претставување на животот и творештвото на композиторот; - претставување на делото; - повеќекратно слушање со различни задачи. Посебна цел: воочување на жанрот концерт и неговата структура – три става во различни темпа. - <u>Слушање на делото „Дојрана” од балетот „Лабин и Дојрана” на Т. Прокопиев</u> според горенаведената постапка. Посебна цел: - доживување на музичко дело базирано врз музичкиот фолклор. - <u>Слушање на делото „Влтава” на Б. Сметана</u> според горенаведената постапка. Посебна цел: доживување на карактеристиките на <u>програмската музика.</u> - <u>Слушање на делото „Утро” од суитата „Пер Гинт” на Е. Григ</u> според горенаведената постапка (во претставувањето на делото може да се посочи дека било напишано како музика за театарска претстава).

<ul style="list-style-type: none"> - да доживува музички изразни средства во <u>програмската музика:</u> - да го разбира и применува поимот <u>програмска музика.</u> 			<ul style="list-style-type: none"> - <u>Слушање на делото „Танц со сабјите” на А. Хачатурјан</u> според горенаведената постапка (во претставувањето на делото може да се посочи дека е дел од балетот на сџе од животот во Ерменија). - <u>Слушање вокални и вокално-инструментални музички дела по избор на наставникот</u> (според горенаведената постапка). - <u>Слушање народни песни и ора од различни етнички заедници</u> (пр. „Ситна лиса”, „Тоска” итн.). <p>Додатни цели при слушање музички дела: доживување, воочување и именување на <u>основни видови темпо со стручни изрази.</u> Доживување, воочување и именување на <u>основни видови динамика со стручни изрази.</u> Доживување, воочување и именување на <u>дур и мол</u> (по можност, според карактеристиките на дадена композиција). <u>Доживување, воочување и именување на мотив и фраза</u> (по можност, според карактеристиките на дадена композиција).</p> <p>Препорака: Повторно да се слушаат музичките дела од програмата за V и VI одделение со примена на стручните изрази за темпо и динамика.</p>
---	--	--	---

4. СВИРЕЊЕ НА ДЕТСКИ МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ (4 часа)

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - правилно да свири на ДМИ (ритмички и мелодиски); - да развива вештини за ансамблово свирење канони по ноти; - да развива способност за групно музицирање. 	<p>Свирење по ноти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ритмички вежби со сите претходно усвоени инструменти и поими од музичката писменост - Песни и мелодиски вежби со сите претходно усвоени инструменти и поими од музичката писменост 	<p>Сите претходно усвоени</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Свирење на ритмички вежби индивидуално, во групи. - Свирење на двогласни канони со опсег од до1 – до2 по ноти. - Свирење едноставни партитури со употреба на мелодиските и ритмичките инструменти (на пример: двогласен канон со блок флејти и ритмичка придружба на силно време со ударни инструменти) во а-молл – трите видови. <p>За учениците со оштетен вид е важно тактилно и аудитивно да го осетат инструментот, а наставникот по вербален пат детално да им го опише.</p>

5. ОСНОВИ НА МУЗИЧКИТЕ ФОРМИ (2 часа)

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да го доживее мотивот преку поврзаноста на музиката со литературниот текст; - да го усвои поимот мотив; - да го препознава мотивот во песни и вежби; - да ги воочува и претставува мотивите со различни симболи; <ul style="list-style-type: none"> - да ја доживее фразата преку поврзаноста на музиката со литературниот текст; - да го усвои поимот фраза; - да ја препознава фразата во песни и вежби. 	<ul style="list-style-type: none"> - Мотив - Фраза (двотакт) 	<ul style="list-style-type: none"> -Мотив -фраза 	<p>Изразно читање на литературниот текст, напишан на Брајова азбука или со зголемен и болдиран компјутерски фронт, на песната „Зима, зима“ со јасна дикција и динамичко нијансирање.</p> <p>Текст на песната: „Зима, зима, снегот снежи, студот стега, секој бега“.</p> <p>I активност: Секој ученик да изброи од колку збора е составена песничката. (8 збора)</p> <p>II активност: Наставникот го пее литературниот текст, а учениците треба да воочат мелодиско движење на зборовите во песната.</p> <p>III активност: Усвојување на мелодијата на песната со литературен текст (по слух).</p> <p>IV активност: Наставникот пее мотиви со именување на тоновите, а учениците повторуваат со зборови (воочување и поврзување на мотиви од тонови со мотиви од зборови).</p> <p>- По истата постапка може да се воочи мотивот во други песни, вежби преку свирење на ДМИ и др.</p> <p>Изразно читање на литературниот текст, напишан на Брајова азбука или со зголемен и болдиран компјутерски фонд, на песната „Зима, зима“ со јасна дикција и динамичко нијансирање.</p> <p>Текст на песната: „Зима, зима снегот снежи, студот стега, секој бега“.</p> <p>I активност: Воочување и препознавање на стихови (фрази) во песната.</p> <p>II активност: Наставникот го пее литературниот текст, а</p>

			<p>учениците треба да ги воочат фразите во песната.</p> <p>III активност: Наставникот пее фрази по ноти, а учениците ја повторуваат мелодијата со зборови (стихови).</p> <p>- По истата постапка може да се воочи фразата во други песни, вежби преку свирење на ДМИ и др.</p>
--	--	--	--

5. НАРОДНО МУЗИЧКО ТВОРЕШТВО (4 часа)			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да се запознае со поделбата; на народните ора; - да ги воочува основните карактеристики на народните ора. 	<ul style="list-style-type: none"> - Народни ора - Поделба на ората 	<ul style="list-style-type: none"> - Народно оро 	<ul style="list-style-type: none"> - Запознавање на орската традиција преку аудиоматеријали. - Креативно изразување преку создавање на елементи од обичаи (според локалната традиција).

5. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Наставните содржини по предметот музичко образование во VII одделение на деветгодишното основно образование даваат можност да се реализираат интегрирано со содржините од други наставните програми. Исто така, се дава можност за внатрешно интегрирано планирање на сите теми во согласност на потребите на учениците и планираните активности. При реализирање на содржините наставникот треба да го поттикнува и фали секое дете при музичкото изразување и не смее да се дозволи да се прави атмосфера на компетитивност меѓу учениците.

Долгогодишната пракса покажува дека учениците со оштетен вид пројавуваат посебен интерес кон предметот музичко образование и генерално кон пеењето и свирењето, затоа наставникот треба оваа љубов кон музиката уште повеќе да ја поттикнува и развива.

Наставникот по музичко образование потребно е текстовите од песните што се обработуваат да ги изготвува на Брајово писмо или со зголемен фонт за учениците кои се слабовидни.

За учениците од седмо одделение потребно е уште подлабоко да навлезат во користењето на музичките инструменти, на почетокот со поедноставни, а потоа и со посложените. Тотално слепиот ученик преку Брајовото писмо да ги усвојува нотите. Важно е усвојувањето на истите да биде на првилен и точен начин.

Наставникот во соработка со родителите да ги носи учениците на различни музички случувања, да ги поттикнува учениците да учествуваат на претстави во училиштето и надвор од него, на случување кои имаат натпреварувачки дух со што ќе се јакне и поттикнува нивната самодоверба.

За оние ученици кои покрај оштетувањето на видот имаат и одредени други проблем поради кои се оневозможени целосно да одговорат на задачите и целите поставени во ова програма, потребно е наставникот да ги редуцира содржините, истите соодветно да ги дозира според потребите и можностите на ученикот и на истиот индивидуално да му пристапи.

➤ **Годишен фонд на часови**

	ТЕМИ	Број на часови
1.	Пеење	8 часа
2.	Музичка писменост	8 часа
3.	Слушање музика	10 часа
4.	Свирење на детски музички инструменти	4 часа
5.	Основи на музичките форми	2 часа
6.	Народно музичко творештво	4 часа
Вкупно:		36 часа

Забелешка: Бројот на часовите е даден ориентационо.

➤ **Наставни средства:**

- аудио-визуелни средства (ТВ, ДВД- плеер, видеоплеер, компјутер);
- детски музички инструменти;
- дидактички средства и материјали;
- визуелни средства (слики, фотографии, апликации и сл.);
- Интернет, образовни софтвери.

6. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Во текот на наставата редовно се следат и вреднуваат постигањата на учениците, се прибираат показатели за нивните активности, мотивираноста за музичко изразување, ангажираноста на учениците, посветеноста во работата, како и тимската работа (бројчано оценување). При следењето на постигањата на учениците, наставникот треба особено да внимава на индивидуалниот пристап во постигањата на секое дете.

7. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмата во однос на просторните услови се темели на Нормативот за простор, опрема и наставни средства за деветгодишното основно училиште донесен од страна на министерот за образование и наука со Решение бр. 07-1830/1 од 28.02.2008 година.

8. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Воспитно-образовната работа во VII одделение во деветгодишното основно образование може да ја изведува лице кое завршило:

- факултет за музичка уметност – оддел за музичка теорија и педагогија со дополнителна дефектолошка дообразба;
- факултет за музичка уметност – други оддели со стекната педагошко-методска доквалификација на ФМУ со дополнителна дефектолошка дообразба.

Потпис и датум на утврдување на наставната програма

Адаптираната наставната програма по музичко образование за VII одделение на деветгодишното основно образование за учениците со **оштетен вид** во посебните училишта и посебните паралелки во основните училишта, врз основа на утврдената соодветна Наставна програма за деветгодишно основно образование, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Бр. 11-14377/1 од 10.09.2014 година
Скопје

Министер

Abdilaqim Ademi

Изготвил: работна група, координатор м-р Анкица Витанова
Контролирал: Трајче Ѓорѓиевски, раководител на одделение
Одобрил: м-р Митко Чешларов, раководител на сектор